

Si est negatiua cum negatione postposita ly immediate siue de præterito, siue de futuro exponenda est eodem modo sicut affirmatiua, vt hic, Immediate post hoc instans non erit pax ciuitati, sic exponitur: Post hoc instans non erit pax ciuitati, & nullum erit instans post hoc, quin inter illud & hoc non erit pax ciuitati, ergo immediate post hoc instans, non erit pax ciuitati.

De præterito exponenda est eodem modo, vt hic, Immediate ante hoc instans non fuit ætas, sic exponitur: Ante hoc instans non fuit ætas, & nullum fuit instans ante hoc, quin inter hoc & illud non fuerit ætas, ergo immediate ante hoc instans non fuit ætas.

Si est negatiua negatione præposita ly immediate, non est exponenda, sed per suum oppositum probanda, vt hic, Non immediate post hoc instans tu eris doctus, sic probanda est. Hæc est falsa, immediate post hoc instans tu eris doctus, ergo ista est vera, non immediate post hoc instans tu eris doctus. Constat igitur tibi quomodo propositio de immediate sumpto aduerbialiter tam affirmatiua quam negatiua exponenda est.

Conclusiones, quas terminata inferunt ex prædicto modo probandi, vide in Paulo in titac. de probationibus terminorum.

De necessitate & contingenti
De hoc termino necessario, & de suo opposito, scilicet de contingenti, pertractandum est, quod si probanda sit propositio quam ingrediuntur. Tu igitur aduerte, quod vt docuimus in tracta. tertio agentes de modalibus possunt sumi nominaliter & aduerbialiter. Exemplum de primo, Deum esse est necessarium. Rosam esse est contingens. Exemplum de secundo. Necessario celum mouetur. Contingenter homo currit. Hic non est considerandum de eis nisi aduerbialiter, quoniam vt sic faciunt propositionem exponibilem. Si autem sumantur nominaliter faciunt propositionem officabilem, vt tibi declarabitur infra.

Item aduerte, quod aduerbialiter sumpta aliquando constituunt propositionem affirmatiuam, aliquando negatiuam. Si negatiuam, dupliciter, quia aut per negationem sequentem, aut præcedentem.

Item aduerte, quod aliquando constituunt propositionem in sensu composito, vt quando totaliter præponuntur, vt necessario Deus est vel totaliter subsequuntur, vt homo currit contingenter, aliquando in sensu diuiso, vt quando medianter subiectum & verbum, vt homo necessario est animal, vel medianter inter verbum & prædicatum, vt homo est contingenter currens.

Si fiat propositio affirmatiua, tam de necessario quam de contingenti probanda est per duas exponentes, scilicet per primam præsentem & per secundam qualitates per oppositas, quoniam si prima est affirmatiua, secunda est negatiua, & secundum exigentiam verbi, puta si verbum principale propositionis exponendæ est præsentis temporis, vel præteriti vel futuri eodem modo se habeat in secunda exponente. Vnde de tempore præsentis, Necessario celum mouetur, exponatur sic, celum mouetur, & non potest esse quin moueatur, ergo necessario celum mouetur. De tempore præterito, Necessario fuit diluuium, sic exponatur, Diluuium fuit, & non potest esse, quin diluuium fuerit, ergo necessario diluuium fuit. De tempore futuro, Necessario iudicium erit, exponatur sic iudicium erit: & non poterit esse quin iudicium erit, ergo necessario iudicium erit.

Affirmatiua de contingenti eodem modo exponitur. Vnde contingenter Sortes currit, sic exponatur: Sortes currit, & potest esse quod non currat, ergo &c. Eodem modo exponatur ista de præterito, Contingenter Cæsar fuit Imperator: & ista de futuro contingenter bellum erit. Si fiat negatiua cum negatione postposita sic exponatur. Verbi gratia, necessario vacuum non est: Vacuum non est, & non potest esse quod vacuum sit, ergo &c. Si fiat de contingenti exponatur sic, Contingenter tu non curris: Tu non curris, & potest esse quod tu curras, siue tu potes currere, ergo &c. Eodem modo exponatur de præterito, & de futuro.

Si fiat negatiua cum negatione præposita, non est exponenda, sed probanda, vel reprobanda per suum contradictorium. Verbi gratia, non necessario Sortes saluatur. Probatur sic, hæc est falsa, necessario Sortes saluatur, ergo ista est vera, non necessario Sortes saluatur. patet consequentia, quoniam cum sint contradictoria, oportet vnam esse veram, & alteram falsam. De contingenti autem eodem modo probetur. Verbi gratia, Non contingenti celum

mouetur, sic probatur. Hæc est falsa, Contingenter celum mouetur, ergo ista est vera, non contingenter celum mouetur. Patet consequentia ex lege contradictoriarum.

Si autem fiat propositio affirmatiua vel negatiua negatione præcedente vel subsequente de necessario & contingenter, in sensu composito, probanda est, vt dictum est. Si vero fiat in sensu diuiso vt hic, Homo necessario est animal, homo contingenter currit, probanda est secundum exigentiam termini præcedentis. Vnde homo necessario est animal cum sit indefinita resoluenda est hoc modo: Hoc necessario est animal, & hoc est homo, ergo homo necessario est animal: prima vero resoluens, exponenda est hoc modo: Hoc est animal, & non potest esse quin sit animal, ergo hoc necessario est animal. Eodem modo probanda est propositio de contingenter facta in sensu diuiso, vt homo contingenter sedet, resoluenda est hoc modo, Hoc contingenter sedet, & hoc est homo, ergo, &c. prima vero exponenda est hoc modo. Hoc sedet, & potest esse quod non sedeat, ergo hoc contingenter sedet. Constat igitur tibi quomodo propositio de necessario & de contingenti tam affirmatiua quam negatiua, tam in sensu composito quam diuiso, probanda sit.

Conclusiones, quas ex his inferuntur, vide in Paulo, in tract. de prob. termin.

De hoc termino ab æterno est videndum, quomodo propositio quam ingrediuntur probanda sit. Tu igitur aduerte quod dupliciter sumi potest, scilicet nominaliter & est ablatiui casus, & aduerbialiter, & idem est quod æternaliter, in æternum & perpetuo. Si nominaliter, propositio non est exponenda, sed resoluenda: est enim indefinita vel particularis, vt hic, Ab æterno mundus est creatus, sic resoluuntur: Ab hoc mundus est creatus & hoc est æternum, per ly hoc demonstrando Deum, ergo ab æterno mundus est creatus. si sumitur aduerbialiter, est idem quod æternaliter, & tunc aut propositio est affirmatiua aut negatiua, si affirmatiua est exponenda vt hic, Ab æterno fuit Deus, sic exponitur: Ante aliquod tempus fuit Deus, & nullum fuit tempus, quin ante illud fuerit Deus, ergo, &c. De futuro sic exponitur: In æternum erit Deus, post aliquod tempus erit Deus, & nullum erit tempus, quin post illud erit Deus, ergo, &c. Si negatiua aut negatio subsequitur, aut præcedit, si subsequitur, est hoc modo exponenda, In æternum celum non mouebitur. Aliquo tempore celum mouebitur, & erit aliquod tempus, post quod non mouebitur, ergo, &c. si autem negatio præcedit, non est exponenda, sed per suum contradictorium probanda, vt hic, Non in perpetuum Deus irascetur: Hæc est falsa, in perpetuum Deus irascetur, ergo hæc est vera, non in perpetuum Deus irascetur. Patet consequentia per legem contradictoriarum.

Constat igitur tibi quomodo probanda est propositio, in qua ingrediuntur hic terminus ab æterno, siue nominaliter siue aduerbialiter sumatur, &c.

Conclusiones, quas hinc inferuntur, vide in Paulo vbi supra.

De hoc termino semper videndum est quomodo probanda sit propositio, quam ingrediuntur. Tu igitur aduerte quod ly semper conuertitur cum omni tempore, vt idem sit semper esse, & omni tempore esse. Ly autem semper siue ly omni tempore dupliciter sumitur, scilicet absolute & respectiue: absolute quidem, quando completitur omnem temporis differentiam, præteriti, præsentis, & futuri, sicut quando dicimus, Deus qui est, fuit, & erit, absque principio & fine. Respectiue autem sumitur, quando pro tota vna differentia temporis verificatur, vt quando dicimus ad mentem Aristotelis, Mundus semper fuit, Generatio semper erit, elementa semper permanent.

Si igitur fiat propositio de semper absolute sumpto, sic exponenda est. Vnde Deus semper est: Deus aliquo tempore est, & non est neque fuit, neque erit aliquod tempus, in quo Deus non sit, ergo Deus semper est.

Si fiat propositio de semper respectiue sumpto, aut est affirmatiua, aut negatiua: si affirmatiua sic exponenda est, Semper fuit mundus, aliquo tempore fuit mundus, & non fuit aliquod tempus in quo non fuerit mundus, ergo semper fuit mundus. De futuro autem sic, Semper erit sol, vel semper sol lucebit, vel semper beati videbunt Deum: Aliquo tempore erit sol, & non erit aliquod tempus in quo non erit sol, ergo semper erit sol, eodem modo exponere secundam & tertiam. Si negatiua, aut negatio subsequitur